

«Қазақстанның оңтүстік-шығысы жағдайында ас бұршақтың жаңа сорттарының сорттық технологиясын әзірлеу» тақырыбына Абилдаева Джылдыз Бакаевнаның 8D08101 «Агрономия» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін дайындаған диссертациясына ресми рецензенттің жазбаша пікірі

р/н №	Өлшем шарттар	Өлшемшарттарға сәйкестігі (жауап нұсқаларының бірін сызу)	Ресми рецензенттің ұстанымына негіздеме (ескертуді курсивпен көрсету)
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымды дамытудың басым бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі: 1) диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірін көрсету); 2) диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауын көрсету); 3) диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету) келеді.	Абилдаева Джылдыздың 8D08101 – «Агрономия» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға арналған диссертациялық жұмысы «Қазақстанның оңтүстік-шығысы жағдайында ас бұршақтың жаңа сорттарының сорттық технологиясын әзірлеу» ғылымның даму бағыттарына сәйкес орындалған. Ізденушінің диссертациялық жұмысы Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің мемлекеттік бағдарламасы мен жобасы (2021-2023 жж.) шеңберінде «Қазақ егіншілік және өсімдік шаруашылығы ғылыми-зерттеу институты» ЖШС - дегі дәнді-бұршақты дақылдар мен жүгері зертханасында орындалды: - BR 10765000 «Дәнді-бұршақты дақылдардың жоғары өнімді сорттары мен будандарын жасау биотехнологияның, генетиканың, физиологияның, өсімдіктердің биохимиясының жетістіктері негізінде оларды Қазақстанның әртүрлі топырақ - климаттық аймақтарында орнықты өндіру үшін»; BR 22885414 «Заманауи биология әдістерінің негізінде дәнді-бұршақты дақылдардың жоғары өнімді сорттарын құру, олардың сорттық технологиясын және бастапқы тұқым шаруашылығын әзірлеу» (2024-2026 жж.)
2.	Ғылым маңыздылығы үшін	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін ұсады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.	Жүргізілген зерттеу нәтижелері Қазақстанның оңтүстік-шығысындағы суармалы егіншілік жағдайында асбұршақтың жаңа сорттарының сорттық технологиясын жетілдіруге, өнімділікті арттыру мен

			ресурстық тиімділікті қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Осы арқылы жұмыс ауыл шаруашылығы ғылымына, өсімдік шаруашылығын тұрақты дамыту мен агротехнологиялық процестерді оңтайландыру ісіне елеулі ғылыми және практикалық үлес қосады. Жұмыстың маңыздылығы толығымен ашылған.
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған.	Диссертация авторының ғылыми стильде жазу қабілеті жоғары деңгейде, мәтіннің құрылымы, мазмұндық логикасы және тілдік сауаттылығы талаптарға толық сәйкес келеді.
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген; 2) ішінара негізделген; 3) негізделмеген;	Диссертацияның өзектілігі қазіргі заманғы ауыл шаруашылығы ғылымының басым бағыттарына сәйкес негізделген . Зерттеу тақырыбы асбұршақтың жаңа сорттарын өсірудің тиімді сорттық технологияларын әзірлеуге бағытталған, бұл еліміздің аграрлық секторында өнімділікті арттыру мен экологиялық тұрақтылықты қамтамасыз ету үшін өзекті мәселе болып табылады.
		4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды: 1) айқындайды; 2) ішінара айқындайды; 3) айқындамайды.	Диссертацияның мазмұны зерттеу тақырыбының мәні мен мақсат-міндеттерін толық айқындайды , жұмыс құрылымы мен нәтижелері таңдалған бағыттың ғылыми-тәжірибелік маңыздылығын ашады.
		4.3 Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) сәйкес келеді; 2) ішінара сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді.	Зерттеу жұмысының мақсаты мен қойылған міндеттері диссертация тақырыбына толық сәйкес келеді және оның мазмұнын, ғылыми бағытын, зерттеу әдістері мен алынған нәтижелерін негіздейді.
		4.4 Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық байланысқан: 1) толық байланысқан; 2) ішінара байланысқан;	Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы өзара толық байланысқан , мазмұндық бірізділік сақталған және зерттеу мақсаты мен міндеттерін дәйекті түрде ашуға бағытталған.

		3) байланыс жоқ.	
		4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: 1) сыни талдау бар; 2) талдау ішінара жүргізілген; 3) талдау өз пікіріне емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген; 4) талдау жоқ.	Автор ұсынған жаңа ғылыми шешімдер мен әдістер негізделген, олардың тиімділігі мен артықшылықтары бұрыннан белгілі тәсілдермен салыстырылып, <u>сыни тұрғыдан талданған</u> және ғылыми дәлелдермен расталған.
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Зерттеу барысында алынған ғылыми нәтижелер мен қағидаттар <u>толығымен жаңа</u> болып табылады және ауыл шаруашылығы ғылымында, әсіресе асбұршақтың жаңа сорттарының сорттық агротехнологиясын жетілдіру бағытында алғаш рет негізделіп ұсынылған.
		5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Диссертацияның қорытындылары <u>толығымен жаңа</u> болып табылады және автордың өз ғылыми зерттеулерінің нәтижесінде алынған. Олар бұрын зерттелмеген ғылыми мәселелерді шешуге бағытталған және ауыл шаруашылығы ғылымының дамуына елеулі үлес қосады.
		5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Диссертацияда ұсынылған техникалық, технологиялық, экономикалық және басқару шешімдері <u>толығымен жаңа</u> болып табылады, ғылыми деректермен және тәжірибелік нәтижелермен жан-жақты негізделген. Олар ауыл шаруашылығы өндірісінің тиімділігін арттыруға және агротехнологиялық процестерді жетілдіруге бағытталған.
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research (квалитатив ресеч) және	Диссертациядағы барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан алғанда ауқымды және сенімді дәлелдемелерге негізделген, олар эксперименттік деректермен, статистикалық талдаулармен және әдеби

		өнер және гуманитарлық ғылымдар бойынша даярлық бағыттары үшін).	дереккөздермен жан- жақты расталған.
7.	Қорғауға шығарылған негізгі ережелер	Әрбір ереже бойынша келесі сұрақтарға жеке жауап беру қажет: 7.1 Ереже дәлелденді ме? 1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді; 5) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес. 7.2 Тривиалды ма? 1) ия; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда ереженің тривиалды екенін тексеру мүмкін емес. 7.3 Жаңа ма? 1) ия; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда ереженің жаңашылдығын тексеру мүмкін емес. 7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; 3) кең; 4) бұл тұжырымда ереженің қолдану деңгейін тексеру мүмкін емес. 7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) ия; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда мақалада ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.	7.1 дәлелденді 7.2 ия 7.3 ия 7.4 кең 7.5 ия
8.	Дәйектілік қағидаты.	8.1 Әдістемені таңдау – негізделген немесе	ия

	Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	әдіснама нақты жазылған: 1) ия; 2) жоқ.	
		8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) ия; 2) жоқ.	ия
		8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді): 1) ия; 2) жоқ.	ия
		8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтімілермен расталған /ішінара расталған/ расталмаған.	Диссертациядағы барлық маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге жасалған сілтемелермен расталған, олар заманауи отандық және шетелдік зерттеулердің деректеріне сүйенеді.
		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/ жеткіліксіз.	Диссертацияда пайдаланылған әдебиеттер тізіміне 115 ғылыми еңбек енгізілген, оның 3-і ағылшын тіліндегі шетелдік дереккөздерден алынған. Әдебиеттер тақырыптың ғылыми негізін терең ашуға, зерттеу нәтижелерін салыстырмалы талдау арқылы дәйектеуге және зерттеу бағытының халықаралық деңгейдегі өзектілігін көрсетуге мүмкіндік береді.
9.	Практикалық құндылық қағидаты	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы: 1) бар;	ия

		2) жоқ.	
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) ия; 2) жоқ.	ия
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Диссертацияда әзірленген практикалық ұсыныстар толығымен жаңа және ғылыми тұрғыдан негізделген. Автор ұсынған шешімдер асбұршақтың жаңа сорттарын өсіру технологиясын жетілдіруге, өнімділікті арттыру мен ресурстық тиімділікті қамтамасыз етуге бағытталған. Бұл ұсыныстар ауыл шаруашылығы өндірісінде қолдануға және тәжірибеге енгізуге жарамды.
10.	Жазу және рәсімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	жоғары
11.	Диссертацияға ескертулер		1.Кіріспе бөлімінде тақырыптың өзектілігі жан-жақты ашылғанымен, зерттеудің халықаралық ғылыми тәжірибемен байланысын көрсетуге қосымша мысалдар келтірілгені жөн (мысалы, соңғы 2-3 жылдағы шетелдік еңбектерден нақты дәйексөздермен). 2.Әдебиеттерге шолу бөлімінде көптеген дереккөздер қамтылған(115 әдебиет, соның ішінде 3 ағылшын тілінде), алайда заманауи ағылшын тілді ғылыми мақалалар санын көбейту зерттеудің халықаралық өзектілігін күшейтер еді. 3.Зерттеу әдістері бөлімінде қолданылған статистикалық тәсілдер сипатталған, дегенмен кейбір әдістердің (мысалы, регрессиялық талдау,

			дисперсиялық талдау) математикалық негіздері мен сенімділік деңгейлері нақтырақ көрсетілсе, жұмыстың ғылыми дәлдігі арта түсер еді. 4.Нәтижелер мен талдау бөлімінде графиктер мен кестелер көрнекі берілген, бірақ кейбір кестелерге (4.2 және 4.3) қосымша түсіндірме мәтін енгізу ұсынылады, өйткені деректер арасындағы айырмашылықтардың статистикалық мәнділігі нақты көрсетілмеген. 5.Қорытынды бөлімінде зерттеу нәтижелерінің өндірістік және экономикалық маңызы қысқаша берілген, ұсыныстарды нақты шаруашылықтарды қолдану мысалдарымен толықтыру ұсынылады. 6.Пайдаланылған әдебиеттер тізімінде кейбір дереккөздердің библиографиялық сипаттамасы (журнал атауы, беттер нөмірі) толық көрсетілмеген – оны ҚР МЖМБС 7.1-2003 стандартына сәйкестендіру қажет. 7.Мәтінде жекеленген орфографиялық және тыныс белгілері бойынша техникалық қателер кездеседі; қорғауға дейін оларды редакторлық өңдеуден өткізу ұсынылады.
12.	Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация мақалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайда ресми рецензенттер докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша әр мақаласының ғылыми деңгейін зерделейді		ҚР ғылым және жоғары білім беру министірлігінің дәрежелер беру қағидаларына сәйкес мақалалары. ҚР ғылым және жоғары білім беру министрлігі сапаны қамтамасыз ету комитетінде ұсынған басылымдарында жарияланған.

13.	Ресми рецензенттің шешімі (осы Үлгі ереженің 28- тармағына сәйкес)	Абилдаева Джылдыз Бакаевнаның «Қазақстанның онтүстік-шығысы жағдайында ас бұршақтың жаңа сорттарының сорттық технологиясын әзірлеу» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы қойылған талаптарға сай келеді. 8D08101 «Агрономия» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға толық лайықты деп есептеймін.
-----	---	---

Ресми рецензент

«С. Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу
Университеті» КеАҚ, ауыл және орман
шаруашылығы институтының профессоры, а.ш.ғ.к.

Стыбаев.Г.Ж

15.10.2025

«Қазақстанның оңтүстік-шығысы жағдайында ас бұршақтың жаңа сорттарының сорттық технологиясын әзірлеу» тақырыбына Абилдаева Джылдыз Бакаевнаның 8D08101 «Агрономия» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін дайындаған диссертациясына ресми рецензенттің жазбаша пікірі

р/н №	Өлшем шарттар	Өлшемшарттарға сәйкестігі (жауап нұсқаларының бірін сызу)	Ресми рецензенттің ұстанымына негіздеме (ескертуді курсивпен көрсету)
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымды дамытудың басым бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі: 1) диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірін көрсету); 2) диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауын көрсету); 3) диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету) келеді.	Абилдаева Джылдыздың 8D08101 – «Агрономия» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға арналған диссертациялық жұмысы «Қазақстанның оңтүстік-шығысы жағдайында ас бұршақтың жаңа сорттарының сорттық технологиясын әзірлеу» ғылымның даму бағыттарына сәйкес орындалған. Ізденушінің диссертациялық жұмысы Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің мемлекеттік бағдарламасы мен жобасы (2021-2023 жж.) шеңберінде «Қазақ егіншілік және өсімдік шаруашылығы ғылыми-зерттеу институты» ЖШС - дегі дәнді-бұршақты дақылдар мен жүгері зертханасында орындалды: - BR 10765000 «Дәнді-бұршақты дақылдардың жоғары өнімді сорттары мен будандарын жасау биотехнологияның, генетиканың, физиологияның, өсімдіктердің биохимиясының жетістіктері негізінде оларды Қазақстанның әртүрлі топырақ - климаттық аймақтарында орнықты өндіру үшін»; BR 22885414 «Заманауи биология әдістерінің негізінде дәнді-бұршақты дақылдардың жоғары өнімді сорттарын құру, олардың сорттық технологиясын және бастапқы тұқым шаруашылығын әзірлеу» (2024-2026 жж.)
2.	Ғылым маңыздылығы үшін	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін ұсады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.	Жүргізілген зерттеу нәтижелері Қазақстанның оңтүстік-шығысындағы суармалы егіншілік жағдайында асбұршақтың жаңа сорттарының сорттық технологиясын жетілдіруге, өнімділікті арттыру мен

			ресурстық тиімділікті қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Осы арқылы жұмыс ауыл шаруашылығы ғылымына, өсімдік шаруашылығын тұрақты дамыту мен агротехнологиялық процестерді оңтайландыру ісіне елеулі ғылыми және практикалық үлес қосады. Жұмыстың маңыздылығы толығымен ашылған.
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған.	Диссертация авторының ғылыми стильде жазу қабілеті жоғары деңгейде, мәтіннің құрылымы, мазмұндық логикасы және тілдік сауаттылығы талаптарға толық сәйкес келеді.
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген; 2) ішінара негізделген; 3) негізделмеген;	Диссертацияның өзектілігі қазіргі заманғы ауыл шаруашылығы ғылымының басым бағыттарына сәйкес негізделген . Зерттеу тақырыбы асбұршақтың жаңа сорттарын өсірудің тиімді сорттық технологияларын әзірлеуге бағытталған, бұл еліміздің аграрлық секторында өнімділікті арттыру мен экологиялық тұрақтылықты қамтамасыз ету үшін өзекті мәселе болып табылады.
		4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды: 1) айқындайды; 2) ішінара айқындайды; 3) айқындамайды.	Диссертацияның мазмұны зерттеу тақырыбының мәні мен мақсат-міндеттерін толық айқындайды , жұмыс құрылымы мен нәтижелері таңдалған бағыттың ғылыми-тәжірибелік маңыздылығын ашады.
		4.3 Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) сәйкес келеді; 2) ішінара сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді.	Зерттеу жұмысының мақсаты мен қойылған міндеттері диссертация тақырыбына толық сәйкес келеді және оның мазмұнын, ғылыми бағытын, зерттеу әдістері мен алынған нәтижелерін негіздейді.
		4.4 Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық байланысқан: 1) толық байланысқан; 2) ішінара байланысқан;	Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы өзара толық байланысқан , мазмұндық бірізділік сақталған және зерттеу мақсаты мен міндеттерін дәйекті түрде ашуға бағытталған.

		3) байланыс жоқ. 4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: 1) сыни талдау бар; 2) талдау ішінара жүргізілген; 3) талдау өз пікіріне емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген; 4) талдау жоқ.	Автор ұсынған жаңа ғылыми шешімдер мен әдістер негізделген, олардың тиімділігі мен артықшылықтары бұрыннан белгілі тәсілдермен салыстырылып, <u>сыни тұрғыдан талданған</u> және ғылыми дәлелдермен расталған.
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем). 5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем). 5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Зерттеу барысында алынған ғылыми нәтижелер мен қағидаттар <u>толығымен жаңа</u> болып табылады және ауыл шаруашылығы ғылымында, әсіресе асбұршақтың жаңа сорттарының сорттық агротехнологиясын жетілдіру бағытында алғаш рет негізделіп ұсынылған. Диссертацияның қорытындылары <u>толығымен жаңа</u> болып табылады және автордың өз ғылыми зерттеулерінің нәтижесінде алынған. Олар бұрын зерттелмеген ғылыми мәселелерді шешуге бағытталған және ауыл шаруашылығы ғылымының дамуына елеулі үлес қосады. Диссертацияда ұсынылған техникалық, технологиялық, экономикалық және басқару шешімдері <u>толығымен жаңа</u> болып табылады, ғылыми деректермен және тәжірибелік нәтижелермен жан-жақты негізделген. Олар ауыл шаруашылығы өндірісінің тиімділігін арттыруға және агротехнологиялық процестерді жетілдіруге бағытталған.
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research (квалитатив ресеч) және	Диссертациядағы барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан алғанда ауқымды және сенімді дәлелдемелерге негізделген, олар эксперименттік деректермен, статистикалық талдаулармен және әдеби

		өнер және гуманитарлық ғылымдар бойынша даярлық бағыттары үшін).	дереккөздермен жан- жақты расталған.
7.	Қорғауға шығарылған негізгі ережелер	Әрбір ереже бойынша келесі сұрақтарға жеке жауап беру қажет: 7.1 Ереже дәлелденді ме? 1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді; 5) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес. 7.2 Тривиалды ма? 1) ия; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда ереженің тривиалды екенін тексеру мүмкін емес. 7.3 Жаңа ма? 1) ия; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда ереженің жаңашылдығын тексеру мүмкін емес. 7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; 3) кең; 4) бұл тұжырымда ереженің қолдану деңгейін тексеру мүмкін емес. 7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) ия; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда мақалада ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.	7.1 дәлелденді 7.2 ия 7.3 ия 7.4 кең 7.5 ия
8.	Дәйектілік қағидаты.	8.1 Әдістемені таңдау – негізделген немесе	ия

	Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	әдіснама нақты жазылған: 1) ия; 2) жоқ.	
		8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) ия; 2) жоқ.	ия
		8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді): 1) ия; 2) жоқ.	ия
		8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтімілермен расталған /ішінара расталған/ расталмаған.	Диссертациядағы барлық маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге жасалған сілтемелермен расталған, олар заманауи отандық және шетелдік зерттеулердің деректеріне сүйенеді.
		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/ жеткіліксіз.	Диссертацияда пайдаланылған әдебиеттер тізіміне 115 ғылыми еңбек енгізілген, оның 3-і ағылшын тіліндегі шетелдік дереккөздерден алынған. Әдебиеттер тақырыптың ғылыми негізін терең ашуға, зерттеу нәтижелерін салыстырмалы талдау арқылы дәйектеуге және зерттеу бағытының халықаралық деңгейдегі өзектілігін көрсетуге мүмкіндік береді.
9.	Практикалық құндылық қағидаты	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы: 1) бар;	ия

		2) жоқ.	
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) ия; 2) жоқ.	ия
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Диссертацияда әзірленген практикалық ұсыныстар толығымен жаңа және ғылыми тұрғыдан негізделген. Автор ұсынған шешімдер асбұршақтың жаңа сорттарын өсірутехнологиясын жетілдіруге, өнімділікті арттыру мен ресурстық тиімділікті қамтамасыз етуге бағытталған. Бұл ұсыныстар ауыл шаруашылығы өндірісінде қолдануға және тәжірибеге енгізуге жарамды.
10.	Жазу және рәсімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	жоғары
11.	Диссертацияға ескертулер		1.Кіріспе бөлімінде тақырыптың өзектілігі жан-жақты ашылғанымен, зерттеудің халықаралық ғылыми тәжірибемен байланысын көрсетуге қосымша мысалдар келтірілгені жөн (мысалы, соңғы 2-3 жылдағы шетелдік еңбектерден нақты дәйексөздермен). 2.Әдебиеттерге шолу бөлімінде көптеген дереккөздер қамтылған(115 әдебиет, соның ішінде 3 ағылшын тілінде), алайда заманауи ағылшын тілді ғылыми мақалалар санын көбейту зерттеудің халықаралық өзектілігін күшейтер еді. 3.Зерттеу әдістері бөлімінде қолданылған статистикалық тәсілдер сипатталған, дегенмен кейбір әдістердің (мысалы, регрессиялық талдау,

			дисперсиялық талдау) математикалық негіздері мен сенімділік деңгейлері нақтырақ көрсетілсе, жұмыстың ғылыми дәлдігі арта түсер еді. 4.Нәтижелер мен талдау бөлімінде графиктер мен кестелер көрнекі берілген, бірақ кейбір кестелерге (4.2 және 4.3) қосымша түсіндірме мәтін енгізу ұсынылады, өйткені деректер арасындағы айырмашылықтардың статистикалық мәнділігі нақты көрсетілмеген. 5.Қорытынды бөлімінде зерттеу нәтижелерінің өндірістік және экономикалық маңызы қысқаша берілген, ұсыныстарды нақты шаруашылықтарды қолдану мысалдарымен толықтыру ұсынылады. 6.Пайдаланылған әдебиеттер тізімінде кейбір дереккөздердің библиографиялық сипаттамасы (журнал атауы, беттер нөмірі) толық көрсетілмеген – оны ҚР МЖМБС 7.1-2003 стандартына сәйкестендіру қажет. 7.Мәтінде жекеленген орфографиялық және тыныс белгілері бойынша техникалық қателер кездеседі; қорғауға дейін оларды редакторлық өңдеуден өткізу ұсынылады.
12.	Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация мақалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайда ресми рецензенттер докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша әр мақаласының ғылыми деңгейін зерделейді		ҚР ғылым және жоғары білім беру министірлігінің дәрежелер беру қағидаларына сәйкес мақалалары. ҚР ғылым және жоғары білім беру министрлігі сапаны қамтамасыз ету комитетінде ұсынған басылымдарында жарияланған.

13.	Ресми рецензенттің шешімі (осы Үлгі ереженің 28- тармағына сәйкес)	Абилдаева Джылдыз Бакаевнаның «Қазақстанның оңтүстік-шығысы жағдайында ас бұршақтың жаңа сорттарының сорттық технологиясын әзірлеу» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы қойылған талаптарға сай келеді. 8D08101 «Агрономия» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға толық лайықты деп есептеймін.
-----	---	---

Ресми рецензент

«С. Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу
Университеті» КеАҚ, ауыл және орман
шаруашылығы институтының профессоры, а.ш.ғ.к.

Стыбаев.Г.Ж

15.10.2025

